

Република Србија
ФАКУЛТЕТ ПЕДАГОШКИХ НАУКА
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ
Број: 01-1856/1-2
19.05.2022.
Ј а г о д и н а

На основу члана 11. став 3. Правилника о пријави и одбрани завршног рада на мастер академским студијама (број: 01-5812/1, од 24.12.2019.) Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу обавештава јавност

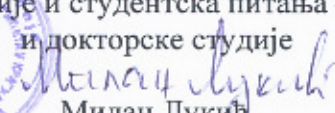
I. Ставља се на увид јавности завршни рад на мастер академским студијама, под називом *Истраживачки приступ у савременим предшколским програмима*, кандидата Милице Радовановић и *Извештај комисије за оцену и одбрану наведеног завршног рада* број 01-1856/1 од 17.05.2022. године.

II. Извештај Комисије ставља се на увид јавности објављивањем на сајту Факултета. Завршни рад на мастер академским студијама и извештај комисије стављају се на увид јавности у библиотеци Факултета.

III. Рок објављивања: 8 дана.

IV. Примедбе и предлози на урађени завршни рад на мастер академским студијама и извештај комисије достављају се у предвиђеном року преко пословног секретара.

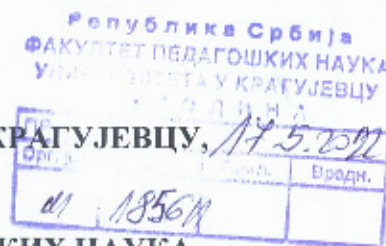
Достављено администратору и библиотеци, и истакнуто на огласној табли 19.05.2022. године.

Самостални стручно-технички сарадник
за студије и студентска питања – мастер
и докторске студије

Милан Лукић

**ФАКУЛТЕТ ПЕДАГОШКИХ НАУКА УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ,
ЈАГОДИНА**

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФАКУЛТЕТА ПЕДАГОШКИХ НАУКА
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ, ЈАГОДИНА**

Одлуком Наставно-научног већа Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, бр. 01-4868/1, донетој на седници одржаној 18. новембра 2021. године, образована је Комисија за оцену и одбрану завршног рада на мастер академским студијама, под називом *Истраживачки приступ у савременим предшколским програмима*, кандидата Милице Радовановић II-03/2020 - МС, у саставу:

Председник:

Проф. др Емина Копас-Вукашиновић, редовни професор Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, за ужу научну област Педагогија, и

Чланови:

1. Др Биљана Стојановић, доцент Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, Јагодина, за ужу научну област Педагогија
2. Др Ирена Голубовић-Илић, доцент Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, за ужу научну област Методика наставе природе и друштва, ментор.

На основу процене мастер рада Комисија подноси следећи

ИЗВЕШТАЈ

Мастер рад под називом *Истраживачки приступ у савременим предшколским програмима* написан је у обиму од 92 странице.

Након садржаја рада (2 странице) и резимеа на српском и енглеском језику, следи текст мастер рада, који је систематизован у следећа поглавља:

1. Увод (2 странице)
2. Теоријски приступ проблему (22 странице)
3. Методологија истраживања (3 странице)
4. Анализа и интерпретација резултата истраживања (52 странице)
5. Закључна разматрања (2 странице) и
6. Литература (4 странице).

У оквиру **увода** кандидаткиња напомиње да је квалитетно и ваљано предшколско васпитање и образовање детета предуслов његовог успешног развоја, али и напредовања, компетентног и одговорног функционисања у савременом друштву. Саставни део тог процеса требало би да буду разноврсне истраживачке активности, јер подстичу развој свих аспеката дечије личности, омогућавају им да испитују, проверавају, експериментишу,

искуствено уче и проширују обим и квалитет својих знања, умења, вештина и навика. Васпитно-образовни рад би требало усмерити на методе, а не на садржаје рада; у први план ставити учење и активности деце; посматрати учење као истраживачки процес који за дете има лично значење, задовољава његову радозналост, омогућава активан и непосредан однос са предметом сазнавања. С обзиром да су активности васпитача и деце детерминисане предшколским програмима као званичним документима, кандидаткиња објашњава о чему ће бити речи у мастер раду и укратко објашњава структуру рада.

Теоријски приступ проблему кандидаткиња започиње појмовним одређењем *истраживачког приступа* који подразумева активно учешће деце у сазнавању и откривању појава, промена, последица и процеса у подстицајно организованој средини (која не мора нужно бити радна соба). То је учење у коме дете, подстакнуто и вођено инструкцијама, предлозима и конструктивним питањима васпитача, стиче знања активним учешћем, трагањем за одговорима и личним ангажовањем.

Као неодвојиви део детињства и саставни део живота сваког детета, кандидаткиња одређује *игру* која, подстакнута унутрашњом, самонаграђујућом мотивацијом, представља специфичан начин учешћа предшколске деце. За разлику од других активности, игру карактеришу слобода, спонтаност и сврсисходност, у њој нема погрешних одговора, деца се осећају сигурно и владају ситуацијом, експериментишу без спољашњих или унутрашњих притисака, непрекидно проналазе нове могућности и флексибилније приступају решавању задатака.

Игре и активности деце које имају за циљ откривање и сазнавање света, непосредне околине, окружења у коме дете расте и развија се називају се *истраживачке игре/ активности*. У њима централно место заузима дете и њему се прилагођавају сви остали чиниоци васпитно-образовног процеса, а нагласак се ставља на процес или пут долажења до сазнања. Васпитач их припрема, организује и води, али не даје готова решења, већ пажљиво испланираним поступцима, бираним средствима рада и хеуристичким разговором наводи децу да самостално дођу до закључака. При том, уважава интересовања и потребе деце, обезбеђује подстицајну средину, одговарајућа средства и материјале за истраживачке игре и активности, простор и време за несметано откривање, истраживање, уочавање и тумачење појава у околној стварности.

Имајући у виду да деца у предшколском периоду усвајају знања спонтано, кандидаткиња даје појмовно одређење *конструктивистичког приступа учењу*, по коме је учење активни процес у ком деца конструишу (граде) знања повезујући нове идеје са својим постојећим знањима. Суштина овог приступа је у томе да деца самостално долазе до сазнања, при чему основни циљ није стицање одређене количине знања, већ одређених умења, вештина и способности. У оквиру овог поглавља издвојене су *специфичности учења деце на предшколском узрасту и организација ситуација учења* у којима су деца активна. Истакнуто је да деца уче у свим ситуацијама и током читавог дана, јер имају урођену радозналост, учење се великим делом одвија у игри, при чему су деца ангажована на различите начине: посматрају, испитују, проверавају, манипулишу материјалима, изводе огледе, откривају. С тим у вези, васпитачи би у организацији учења предшколске деце требало да користе различите природне и друштвене ресурсе, да организују учење које подразумева активно партиципирање деце, да афирмишу и користе методе учења које децу мотивишу, подстичу радозналост и жељу за сазнавањем, охрабрују децу да износе своје

идеје и запажања, усмеравају их ка откривању, подстичу и уче да налазе доказе својих тврдњи, а самим тим проверавају своја мишљења и претпоставке.

У наредном поглављу кандидаткиња даје појмовно одређење појма *курикулум*, односно *програм* предшколског васпитања и образовања, који представља основни радни документ у предшколским установама. Он регулише рад установе у целини, садржи упутства за програмирање, планирање и вредновање васпитно-образовног рада, тако да представља сложenu филозофију целокупног васпитања, рада и функционисања предшколске установе.

Због чега је важно да у раду са децом предшколског узраста буде заступљен истраживачки приступ наглашено је у поглављу *Значај примене истраживачког приступа за дечији развој*. У истраживачким играма и активностима деца емоционално сазревају и проширују социјално искуство, усвајају нове облике понашања, прилагођавају се различитим ситуацијама и доносе различите одлуке. Уколико стално истражују, деца тестирају своје способности и у менталном и у физичком погледу, задовољавају радозналост, знатижељу и потребе, развијају потенцијале. Током истраживачких активности опажају, уочавају, претпостављају, врше провере, потврђују шта од чега зависи, на који начин се нешто може мењати, побољшати или отклонити. Истовремено развијају логичко мишљење, граде основу за разумевање научних концепата, богате своја искуства и овладавају новим вештинама неопходним у свакодневном животу. У том контексту истраживачки приступ доприноси да дечији физички, емоционални, когнитивни и друштвени развој буде квалитетнији.

У последња два поглавља теоријског дела рада представљене су карактеристике актуелних предшколских курикулума у Р Србији. Кандидаткиња најпре истиче да се у оквиру *Правилника о Општим основама предшколског програма (2006)* издвајају два програмска модела - Модел А и Модел Б и објашњава њихове заједничке карактеристике, а затим и разлике. Оба модела су усмерена на дете и задовољавање његових основних потреба, дете је увек на првом месту, а његова основна, спонтана и стваралачка активност је игра. Циљ оба програмска модела је да дете развије позитивну слику о себи, развије поверење у себе и друге, самосталност и индивидуалну одговорност. Од посебног значаја је култивисање дечијих емоција, развој социјалних и моралних вештина, толерисање културолошких и верских различитости. Тежи се развоју моторних способности и спретности деце, подстичу и негују креативно изражавање, особине као што су оригиналност, флексибилност и флуентност. Модел А гравитира отвореном систему васпитања и акционом развијању програма зависно од интересовања деце, а Модел Б има карактеристике когнитивно - развојног програма и разрађене васпитно-образовне циљеве, задатке васпитача и типове активности међу којима васпитач може да бира и разрађује их зависно од потреба, могућности и интересовања деце.

С циљем да се унапреде доступност, квалитет и праведност система предшколског васпитања од септембра 2019. године у предшколске установе у Србији сукцесивно почиње да се уводи реформисан и осавременен курикулум - *Основе програма предшколског васпитања и образовања – Године узлета (2018)*. Нови курикулум служи као полазиште, смернице и повод за разумевање и преиспитивање праксе развијања програма, а његова суштина је остваривање добробити детета. *Године узлета* афирмишу капацитет детета да активно учествује, значај игре и значај заједничког учешћа деце и одраслих; професију васпитача; улогу стручних сарадника и повезивање са породицом и локалном заједницом. Навођењем структурних елемената овог програма, кандидаткиња објашњава концепцију,

основне карактеристике и разлике нових Основа у односу на „стари“ програм из 2006. године.

Поглавље **Методологија истраживања** обухвата *проблем* истраживања одређен питањем Колико елементи и садржаји актуелних предшколских програма у РСрбији могу допринети развоју и примени истраживачког приступа у раду са децом у предшколским установама? и *предмет* истраживања који се односи на *заступљеност истраживачког приступа у садржајима курикулума предшколског васпитања и образовања из 2006. и 2018. год. у Р Србији*. Циљ истраживања био је да се *испитају и утврде елементи програма (из 2006. и 2018. год.) који одређују истраживачки приступ у организованим активностима са децом и указују на потребу његове примене*.

Из овако постављеног циља истраживања произашли су следећи задаци:

1) Утврдити да ли се и на који начин, у актуелним предшколским програмима у Србији, конкретизују *програмски циљеви* који упућују на истраживачки приступ у раду са децом.

2) Утврдити да ли се и на који начин, у актуелним предшколским програмима у Србији, конкретизују *функције предшколског васпитања и образовања* којима се у раду са децом подстиче примена истраживачког приступа.

3) Испитати да ли се и на који начин, у актуелним предшколским програмима у Србији, конкретизују *задаци васпитача* који подразумевају примену или садрже елементе истраживачког приступа.

4) Осмислити и представити план истраживачке активности на тему “Истражујемо космос”, према методичким упутствима и стручној литератури за реализацију актуелних предшколских програма у Р Србији.

У основи истраживања је *општа хипотеза* да у актуелним предшколским програмима у Р Србији (*Правилнику о Општим основама предшколског програма 2006. и Основама програма предшколског васпитања и образовања – Године узлета 2018.*) постоје елементи који одређују истраживачки приступ и указују на потребу његове примене у организованим активностима са децом. У односу на постављени циљ, задатке истраживања и општу хипотезу, утврђене су и *посебне хипотезе*.

Истраживање је обављено у периоду новембар 2021. – јануар 2022. године применом дескриптивне и компаративне методе, а поступком анализе садржаја актуелних предшколских курикулума у Р Србији. Да би се илустровали елементи предшколских програма, њихове сличности и разлике, саставни део истраживања било је и моделовање недељног плана истраживачких активности и развојног пројекта на тему “Истражујемо космос”.

Анализу и интерпретацију резултата истраживања кандидаткиња је представила у последњем делу рада на тај начин што их је, према утврђеним задацима истраживања, систематизовала у четири засебна поглавља: 1) Програмски циљеви који упућују на истраживачки приступ, 2) Функције предшколског васпитања и образовања којима се подстиче примена истраживачког приступа, 3) Задаци васпитача који подразумевају примену или садрже елементе истраживачког приступа и 4) Начини реализације истраживачких активности на тему „Истражујемо космос“ према актуелним предшколским програмима. Сваки од сегмената – програмске циљеве, функције предшколског васпитања и образовања и задатке васпитача, кандидаткиња најпре издваја из предшколских програма које анализира, а затим, у односу на заступљеност елемената истраживачког приступа, упоређује и издваја сличности и разлике. Посебан, практичан значај у раду имају прилози - модели припрема и развојни пројекат које је кандидаткиња

осмислила како би на конкретном примеру указала на могућности примене истраживачког приступа у организованим активностима са децом.

У поглављу **Закључна разматрања**, са намером да издвоји суштинске разлике у конкретизацији програмских садржаја који се односе на истраживачки приступ, кандидаткиња наводи следеће закључке:

1) По питању *програмских циљева* који се односе на примену истраживачког приступа, између анализираних предшколских програма постоје разлике, јер су у *Моделу Б* јасно и детаљно конкретизовани циљеви за сваки аспект дечјег развоја и потреба примене истраживачког приступа може се тачно препознати, док у *Моделу А* и *Годишама узлета (2018)* такви циљеви нису прецизно и у тој мери конкретизовани.

2) Када су у питању *функције предшколског васпитања и образовања*, ни у једном од анализираних докумената се примена истраживачког приступа у раду са децом не подстиче на конкретан, прецизан и јасан начин; препознају се елементи, карактеристике и имплицитно упућивање на истраживачки рад у неким функцијама, међутим, директног и експлицитног подстицања на такав начин рада нема.

3) *Задаци васпитача* који садрже елементе истраживачког приступа или директно упућују на такав начин рада са децом постоје у оба предшколска програма, с тим што је таквих задатака (улога) у оквиру *Модела А* знатно мање и елементи истраживачког приступа могу углавном да се наслуте, претпоставе, као и у *Годишама узлета*. У *Моделу Б*, међутим, такви задаци васпитача су прецизно и јасно одређени, а потреба за истраживачким приступом директно и експлицитно исказана у скоро сваком задатку који се односи на дечији развој и учење.

Општи закључак којим кандидаткиња завршава рад је да у *Правилнику о Општим основама предшколског програма 2006. и Основама програма предшколског васпитања и образовања – Године узлета 2018.* постоје елементи који одређују истраживачки приступ и указују на потребу његове примене у организованим активностима са децом. Наведени примери усмерених активности, тј. планираних ситуација учења и развојни пројекат о космосу могу послужити васпитачима, студентима, али и родитељима као идеје за креирање сличних активности и подстицај на учесталију примену истраживачког приступа.

Закључак и предлог

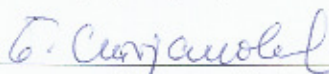
Истраживачки приступ постаје један од значајнијих предуслова успешне и квалитетне реализације васпитно-образовног рада у вртићима. Омогућава деци да развијају све своје потенцијале, активно учествују у свом учењу и развоју, слободно изражавају своје идеје, ставове и мишљења, буду креативни и предузимају иницијативу, јачају самопоуздање и самопоштовање, уче да критички мисле, поштују мишљење других и развијају емпатију. Имајући у виду да је кандидаткиња у свом раду истакла значај таквог начина рада са децом, навела истраживачке игре и активности, издвојила опште карактеристике актуелних предшколских програма у Р Србији, указала, из угла програмских циљева, функција предшколског васпитања и образовања и задатака васпитача, на сличности и разлике када је у питању подстицање примене истраживачког приступа у тим програмима, овај мастер рад представља оригиналан и значајан допринос даљем развоју васпитно-образовног рада са децом предшколског узраста и у области упознавања околине.

Комисија, у складу са наведеним, предлаже Наставно-научном већу да усвоји поднети извештај и одобри јавну одбрану завршног мастер рада на тему *Истраживачки приступ у савременим предшколским програмима*, кандидата **Милице Радовановић П-03/2020 - МС**.

Комисија:

Проф. др Емина Копас-Вукашиновић, редовни професор
Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу,
Јагодина, за ужу научну област *Педагогија*, председник

др Биљана Стојановић, ванредни професор
Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу,
Јагодина, за ужу научну област *Педагогија*, члан

др Ирена Голубовић-Илић, ванредни професор
Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу,
Јагодина, за ужу научну област
Методика наставе природе и друштва, ментор